

Jolanda Buwalda

voorzitter raad van bestuur Omring

STEMMEN VAN DE STRAAT; BEYOND AZWA?!

Met het oog op de ontwikkeling van een aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord bracht ik met een bestuurlijke delegatie een werkbezoek aan Oostenrijk. De reis bood, behalve inzichten over het zorg- en welzijnsstelsel, ruimte voor onverwachte ontmoetingen – waaronder een onuitwisbaar indrukwekkend gesprek met een voormalig dakloze gids.

Deze persoonlijke ervaring, samen met de bredere stelselvergelijking tussen Nederland en Oostenrijk, zet aan tot nadenken over solidariteit, systeemgrenzen en de vraag hoe we de menselijke maat centraal kunnen blijven stellen.

Lessen van de straat

L In het bijzonder maak ik jullie deelgenoot van een onuitwisbare wandelervaring met inmiddels ex-dakloze “gids” HelMut, die in de schaduw van Wenen leefde. HelMut kent het rauwe leven en zocht beschutting onder de bogen van Karlsplatz, hoorde de klanken van Mozart en Straus ergens in de verte. Voor hem was Wenen meer dan imposante paleizen, theaters, bruisende cafés. Laat staan “stelselvraagstukken”.

Door noodlottige gebeurtenissen, veranderde zijn gezinsleven in het grote afzien op straat, etend uit (zijn lievelings) afvalbakken, beschutting zoekend in een veilige nis. Dit gecombineerd met kleine vriendelijkheid en onverwachte momenten van medemenselijkheid, zoals soep bij de zwervkattenopvang, hoopte hij op een dag weer iemand te mogen zijn, vooral voor zijn kinderen. HelMut en de vanzelfsprekende BAD-BED-BROOD-voorziening als opstap naar werk én welzijn, onder zijn eigen dak, illustreert veerkracht, verbondenheid en hoop vanuit presentie en voorzieningen voor medemensen, voor elkaar.

Een onvoorwaardelijk beschavingsniveau

Ik hoop dat we in Nederland een onvoorwaardelijk niveau van beschaving kunnen behouden, ook in tijden van bezuinigingen, maatschappelijke spanningen en polarisatie. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord kan daarbij helpen. Maar eigenlijk is er meer nodig dan alleen zo’n akkoord – we hebben het hele alfabet aan inzet nodig: eerlijke verdeling van middelen, maatschappelijk ondernemerschap, effectieve samenwerking en innovatief vermogen. Wenen herbelevens is voor mij win-win-win!

Vergelijking Nederland - Oostenrijk

Als aanvulling op deze indrukken schets ik graag, hoe contrastrijk ook, in grote lijnen de stelsels van beide landen - vanuit mijn eigen duiding. Zowel Nederland als Oostenrijk kennen hoogwaardige gezondheidszorg en sterke sociale voorzieningen. Natuurlijk zijn er verschillen – in organisatie,

financiering, transparantie, innovatie en onderzoek – die voortkomen uit hun specifieke historische, politieke en maatschappelijke context. Beide landen waarborgen via hun systemen een brede toegang tot zorg en stevige sociale vangnetten. Net als Nederland kampt ook Oostenrijk met krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast speelt, als land dat wordt omringd door acht buurlanden, de dynamiek van migratiestromen en de maatschappelijke reacties daarop een belangrijke rol.

In vergelijking hanteert Nederland een meer technocratische benadering van het zorg- en welzijnsstelsel. Positieve elementen zijn onze sterke eerstelijnszorg, doelgerichte innovaties en focus op maatschappelijke impact. Daartegenover staat een zwakker, weinig inclusief geregelde woningmarkt en een ruimtelijke ordening waarin publieke gezondheid nauwelijks een rol speelt – een scherp contrast met de situatie in Oostenrijk. Daar vormt Bildung, geworteld in sociaal-democratische en christendemocratische tradities, nog steeds het bindmiddel van de samenleving – vooral in Wenen – ondanks de opkomst van de populistische partijen.

Oostenrijk vertrouwt op een traditioneel model, gericht op solidariteit met verplichte bijdragen en sterke regionale en collectieve afspraken. In Nederland daarentegen is het stelsel gebaseerd op gereguleerde marktwerking, met verplichte publieke en private basisverzekeringen. De nadruk ligt daarbij op participatie en re-integratie als toegangspoorten tot het sociaalzekerheidsstelsel. o

“Ik hoop dat we in Nederland een onvoorwaardelijk beschavingsniveau behouden – ook in tijden van bezuiniging en polarisatie.”

